

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā

Nr.1-7/52

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisija
e-pasts: sprk@sprk.gov.lv

Atzinums par konsultāciju dokumentu par
dabaszāzes pārvades sistēmas pieslēguma
noteikumiem biometāna ražotājiem,
sašķidrinātās dabaszāzes sistēmas
operatoriem un dabaszāzes lietotājiem

Akciju sabiedrība "Conexus Baltic Grid" (turpmāk – Sabiedrība) ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) izstrādāto un 2018.gada 20.decembrī Regulatora tīmekļvietnē publicēto konsultāciju dokumentu par dabaszāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumiem biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabaszāzes sistēmas operatoriem un dabaszāzes lietotājiem (turpmāk – noteikumi) un **izsaka šādus iebildumus:**

I Dabaszāzes pārvades sistēmas gāzesvadi ir paaugstinātas bīstamības objekti, kuru apsaimniekošanai (uzturēšanai, būvdarbu organizēšanai, u.c.) ir nepieciešamas speciālas zināšanas un pieredze, kuras attiecībā uz Latvijas dabaszāzes pārvades sistēmu (turpmāk – pārvades sistēma) pamatā ir tikai Sabiedrības rīcībā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" (turpmāk – Vispārīgie būvnoteikumi) 4.punktu un 1.pielikumu dabaszāzes pārvades sistēmas gāzesvadi ir trešās grupas būves, kas ir augstākā grupa, kurai attiecīgi tiek noteiktas arī stingrākas būvniecības prasības.

Pienākumus Sabiedrībai attiecībā uz pārvades sistēmas drošas un stabilas darbības nodrošināšanu nosaka arī Enerģētikas likums. Likuma 5.panta pirmā daļa nosaka, ka energoapgādes komersanti ir regulējamie komersanti, kuri nodrošina enerģijas lietotāju drošu, pastāvīgu un stabilu apgādi ar dabaszāzi. Likuma 6.panta pirmā daļa nosaka, ka sistēmas operatoram tā licences darbības zonā un licencē noteiktajā termiņā ir pastāvīgas saistības nodrošināt sistēmas lietotājiem un pretendentiem pieeju enerģijas pārvades, dabaszāzes krātuvei. **Šīs saistības sistēmas operators pilda atbilstoši tehnisko noteikumu un drošības prasībām. Šīs daļas izpratnē ar drošību saprot enerģijas piegādes drošumu un tehnisko drošību.** Likuma 9.panta pirmā daļa nosaka, ka energoapgādes komersanti nodrošina enerģētikā noteikto drošības prasību ievērošanu, savu objektu nepārtrauktu darbību un atbilstošu tehnisko stāvokli līdz savstarpēji ar enerģijas lietotāju noteiktajai savu objektu piederības robežai. Likuma 15.panta sestā daļa nosaka, ka sistēmas operators ir atbildīgs par enerģijas pārvades darbību, apkalpošanu un drošumu, sistēmas vadību un attīstību licences darbības zonā, savienojumu ar citām sistēmām, kā arī par sistēmas ilglaicīgu spēju nodrošināt enerģijas pārvadi vai pārveidi, atbilstoši pieprasījumam. Enerģētikas likuma 112.panta 1.punkts nosaka, ka dabaszāzes pārvades sistēmas operatoram ir pienākums nodrošināt dabaszāzes pārvades sistēmas drošu, efektīvu un saimnieciski izdevīgu darbību, tās tehnisko ekspluatāciju un attīstību.

Lai nodrošinātu pieslēguma izveidi pie esošās pārvades sistēmas, ir nepieciešams veikt izmaiņas pašā pārvades sistēmā. Izmaiņas ir veicamas saskaņā ar būvniecību regulējošajiem tiesību aktiem.

Vispārīgo būvnoteikumu 3.punkts nosaka, ka būvniecību var ierosināt:

1. zemes vai būves īpašnieks vai, ja tāda nav, – tiesiskais valdītājs (arī publiskas personas zemes vai būves tiesiskais valdītājs) vai lietotājs, kuram ar līgumu noteiktas tiesības būvēt;
2. pašvaldība, ja tā sakārto vai nojauc būvi, kas kļuvusi bīstama un rada apdraudējumu cilvēku drošībai, vai nojauc patvaļīgās būvniecības objektu;
3. enerģētikas un elektronisko sakaru reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos – energoapgādes komersants un elektronisko sakaru komersants.

Savukārt, saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 9.maija noteikumu Nr.253 “Atsevišķi inženierbūvju būvnoteikumi” 30.punktu persona, ierosinot jebkura veida būvniecību, būvniecības ieceres iesniegumam pievieno valdījuma vai lietojuma tiesības apliecinājošus dokumentus, izņemot gadījumus, ja būvniecības ierosinātājs ir nekustamā īpašuma īpašnieks vai būvniecības ierosinātājs ir objekta, kuram noteikta aizsargjosla, īpašnieks vai valdītājs.

Saskaņā ar Vispārīgajiem būvnoteikumiem būvniecības ierosinātājam ir noteikti pienākumi un atbildība. Vispārīgo būvnoteikumu 26.¹ punkts nosaka, ka būvniecības ierosinātājam ir pienākums būvniecības ieceres realizācijai pasūtīt būvprojektu, kas ietver visus būvdarbu veikšanai nepieciešamos konstruktīvos risinājumus un mezglus, lai nodrošinātu būves atbilstību Būvniecības likumā noteiktām būtiskām prasībām. Savukārt, saskaņā ar Vispārīgo būvnoteikumu 27.punktu būvniecības ierosinātājs ir atbildīgs par atbilstoša projektēšanas uzdevuma izstrādi. Attiecībā uz minētajiem pienākumiem Sabiedrībai kā pārvades sistēmas gāzesvadu īpašniekam ir nepieciešamās zināšanās, lai sagatavotu atbilstošu būvniecības ieceres dokumentāciju pieslēguma izveidei pie pārvades sistēmas.

Vēršam uzmanību, ka atbilstoši būvniecību reglamentējošajos tiesību aktos noteiktajam pieslēguma ierīkošanai būs nepieciešams veikt izmaiņas esošajā pārvades sistēmā, kā rezultātā šādu būvniecības darbu veikšanu var ierosināt tikai un vienīgi pārvades sistēmas īpašnieks (šajā gadījumā pārvades sistēmas operators).

Tāpat šobrīd noteikumos nav skaidri noteikts, kam piederēs pieslēgums pēc tā ierīkošanas – pārvades sistēmas operatoram vai lietotājam. Sabiedrības 2018.gada 13.septembrī iesniegtajā noteikumu projektā bija skaidri nodalīti īpašuma tiesību jautājumi, ievērojot būvniecību reglamentējošajos tiesību aktos noteikto kārtību. Šobrīd noteikumu 5.punktā noteikts, ka pārvades sistēmas operators izsniedz lietotājam precīzus un tehniski pamatotus tehniskos noteikumus būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādāšanai, kas ļauj secināt, ka pieslēguma būvniecības ierosinātājs būs lietotājs, kas attiecīgi apliecina īpašuma tiesības uz pieslēgumu. Savukārt, noteikumu 20.punktā noteikts, ka pārvades sistēmas operators organizē pieslēguma ierīkošanu līdz piederības robežai. Sabiedrības ieskatā nav pieļaujama situācija, ka pārvades sistēmas daļa kļūst par trešās personas īpašumu, kas attiecīgi apgrūtinātu pārvades sistēmas ekspluatāciju, kā arī radītu risku, ka trešā persona varētu prasīt samaksu par tai piederošās pārvades sistēmas daļas izmantošanu.

Apstiprinot noteikumus esošajā redakcijā, kuri izstrādāti uz Enerģētikas likuma 84.¹ panta pirmās daļas pamata, un kuri šobrīd ir nodoti publiskai apspriešanai, Sabiedrībai vairs nav iespējams ievērot iepriekš uzskaitītās Enerģētikas likuma prasības, kā arī nodrošināt Sabiedrības darbību atbilstoši 2017.gada 5.janvāra SPRK izsniegtajai licencei Nr.E33002, tai skaitā garantēt enerģijas lietotāju drošu, stabilu un kvalitatīvu apgādi, palielinot energoapgādes drošumu, un ievērot vides aizsardzības prasības, kā arī Sabiedrība nevar garantēt prasības uz nepārtrauktu savu objektu darbību, jo atbilstoši noteikumiem, Sabiedrība vairs nepiedalās būvdarbu veikšanā un organizēšanā uz pārvades sistēmas gāzesvadiem, līdz ar to Sabiedrība nevar uzņemties atbildību par turpmāku pārvades sistēmas kvalitatīvu darbību.

Lai Sabiedrība varētu nodrošināt tai ar Enerģētikas likumu uzliktos pienākumus pārvades sistēmas drošas ekspluatācijas nodrošināšanai, noteikumos ir nepieciešams skaidri

noteikt, ka pieslēguma būvniecības ierosinātājs ir Sabiedrība, savukārt lietotājs sedz visas izmaksas, kas saistītas ar pieslēguma ierīkošanu, tai skaitā arī izmaksas par būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, noteikumos ir nepieciešams veikt šādus grozījumus:

1. Izteikt noteikumu 2.7.punktu jaunā redakcijā:
“2.7. tehniskais uzdevums – dokuments, kuru saskaņā ar būvniecību reglamentējošos normatīvajos aktos noteikto regulējumu pārvades sistēmas operators izstrādā un kurā ir noteiktas tehniskās prasības un noteikumi, kas jāievēro, lai pārvades sistēmai pieslēgtu lietotāja dabasgāzes sistēmu vai mainītu esoša pieslēguma atļauto maksimālo slodzi.”
2. izteikt noteikumu 5.punktu šādā redakcijā,:
“5. Pārvades sistēmas operators 30 dienu laikā no dienas, kad lietotājs ir iesniedzis visu pieslēguma pieteikumā noteikto informāciju un dokumentus, sagatavo tehnisko uzdevumu būvniecību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktās būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādāšanai. Pārvades sistēmas operators atsaka tehniskā uzdevuma sagatavošanu, to rakstveidā pamatojot.”
3. Svītrot noteikumu 6.,7., 8., 9., 10. un 11.punktu.
4. Papildināt noteikumus ar jaunu 6.punktu šādā redakcijā:
“6. Pēc tehniskā uzdevuma sagatavošanas pārvades sistēmas operators rakstveidā vienojas ar lietotāju par būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādes uzsākšanu. Būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādes izmaksas sedz lietotājs.”
5. Papildināt noteikumus ar jaunu 7.punktu šādā redakcijā:
“7. Ja 60 dienu laikā no dienas, kad pārvades sistēmas operators ir sagatavojis tehnisko uzdevumu, lietotājs ar pārvades sistēmas operatoru nav noslēdzis šo noteikumu 6.punktā paredzēto vienošanos, pārvades sistēmas operatoram ir tiesības anulēt pieslēguma pieteikumu.”
6. Papildināt noteikumus ar jaunu 8.punktu šādā redakcijā:
“8. Pieslēguma ierīkošanu organizē pārvades sistēmas operators. Pārvades sistēmas operators uzsāk pieslēguma ierīkošanai nepieciešamā būvdarbu veicēja (turpmāk – būvkomersants), kas nodrošinās pieslēguma ierīkošanu, atlases procedūru ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc saskaņotas būvniecības ieceres dokumentācijas saņemšanas.”
7. Izteikt noteikumu 18.punktu šādā redakcijā:
“18. Ja 30 dienu laikā no dienas, kad pārvades sistēmas operators nosūtījis lietotājam pieslēguma līgumu vai precizētu līgumu, lietotājs nav iesniedzis pārvades sistēmas operatoram parakstītu pieslēguma līgumu vai nav sniedzis pamatotus iebildumus par pieslēguma līgumu, pārvades sistēmas operatoram ir tiesības anulēt pieslēguma pieteikumu. Par pieslēguma pieteikuma anulēšanu pārvades sistēmas operators rakstveidā brīdina lietotāju vismaz 10 dienas iepriekš.”
8. Izteikt noteikumu 20.punktu šādā redakcijā:
“20. Pārvades sistēmas operators, pēc līguma ar izvēlēto būvkomersantu noslēgšanas, kā arī saskaņā ar noslēgto pieslēguma līgumu, organizē pieslēguma ierīkošanu līdz piederības robežai. Pieslēguma ierīkošana uzskatāma par pabeigtu dienā, kad pārvades sistēmas operators par to rakstveidā paziņojis lietotājam. Pieslēgums pēc tā ierīkošanas kļūst par pārvades sistēmas operatora īpašumu.”

II Sabiedrība norāda, ka, noteikumos ir nepieciešams noteikt pārvades sistēmas operatora tiesības atteikt lietotājam pieslēguma ierīkošanu gadījumā, ja pieslēguma pieteikumā norādītā lietotāja dabasgāzes apgādes sistēma (turpmāk – sadales sistēma) ir pieslēgta sadales sistēmai un sadales sistēmas operators spēj nodrošināt pieslēguma pieteikumā norādīto dabasgāzes apjomu, tādejādi tiktu ņemta vērā Latvijas gāzapgādes sistēmas vēsturiskā uzbūve, kura paredzēja skaidru nodalījumu starp infrastruktūru dabasgāzes pārrobežu pārvadei no dabasgāzes avotiem un lietotāju apgādes nodrošināšanu, izmantojot sadales tīklu starpniecību.

Pieļaujot sadales sistēmai pieslēgtu lielo vai vidējo dabasgāzes lietotāju pāriešanu no sadales sistēmas uz pārvades sistēmas pieslēgumiem, tiktu negatīvi ietekmēta sadales sistēmas darbība, kura ir projektēta un būvēta, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt pieprasīto patēriņu. Šāda rīcība var veicināt sadales sistēmas pakalpojumu tarifu pieaugumu un dabasgāzes patēriņa samazināšanos, kas Sabiedrības ieskatā atstās negatīvu iespaidu uz pārvades sistēmas lietošanu kā pārvadīto un uzglabāto apjomu samazinājums, kā rezultātā būs nepieciešams paaugstināt dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma un uzglabāšanas pakalpojuma tarifus.

Nosakot noteikumos šādu ierobežojumu, būtu ievēroti taisnīguma un vienlīdzības principi, proti, lietotājam netiek liegta pieeja pārvades sistēmai, ja sadales sistēmas operators nespēj nodrošināt lietotājam nepieciešamo dabasgāzes apjomu. Savukārt, ja sadales sistēmas operators spēj nodrošināt lietotājam nepieciešamo dabasgāzes apjomu, tad nav pamata uzskatīt, ka netiek ievēroti taisnīguma vai vienlīdzības principi, pārvades sistēmas operatoram liedzot piekļuvi savai sistēmai.

Ņemot vērā iepriekš minēto, noteikumus ir nepieciešams papildināt ar jaunu punktu, nosakot tam numerāciju secīgi pēc kārtas negrozītajiem noteikumu punktiem, šādā redakcijā:

“Pārvades sistēmas operatoram ir tiesības atteikt lietotājam pieslēguma izveidi, pamatojot savu atteikumu rakstveidā, šādos gadījumos:

- *ja pieslēguma pieteikumā norādītā lietotāja dabasgāzes apgādes sistēma ir pieslēgta dabasgāzes sadales sistēmai, kā arī ja dabasgāzes sadales sistēmas operators spēj nodrošināt pieslēguma pieteikumā norādīto dabasgāzes apjomu;*
- *ja pieslēguma pieteikumā norādītais lietotāja plānotais dabasgāzes patēriņš stundā ir mazāks par 10 000 kWh.”*

III Pieslēguma izveidošanas izmaksu apmērs var būt pietiekami augsts, kā arī vienmēr pastāv risks, ka lietotājs var nespēt atmaksāt šīs izmaksas un tādā gadījumā visas pieslēguma izveidošanas izmaksas būs jāsedz visiem pārvades sistēmas lietotājiem. Tāpat noteikumos nav atrunātas visas izmaksas, kuras var rasties Sabiedrībai pieslēguma ierīkošanas gaitā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, noteikumos ir nepieciešams veikt šādus grozījumus:

1. Izteikt noteikumu 15.punktu šādā redakcijā:

“15. Pieslēguma maksu nosaka atbilstoši pieslēguma ierīkošanas ekonomiski pamatotajām izmaksām, ņemot vērā izvēlēto būvkomersanta iesniegto piedāvājumu, kā arī citām izmaksām, kas saistītas ar pieslēguma ierīkošanu (piemēram, gāzesvadu nosprostošanas un degazācijas izmaksas)”.

2. Svītrot noteikumu 16.punktu.

3. Papildināt noteikumus ar jaunu punktu, nosakot tam numerāciju secīgi pēc kārtas negrozītajiem noteikumu punktiem, šādā redakcijā:

“Pārvades sistēmas operators pieslēguma ierīkošanu uzsāk pēc tam, kad lietotājs ir parakstījis pieslēguma līgumu un samaksājis pieslēguma maksu pieslēguma līgumā noteiktajā apmērā.”

IV Noteikumu būtība ir, ne tikai lai lietotājs varētu saņemt dabasgāzi no pārvades sistēmas, bet arī lai varētu ievadīt dabasgāzi pārvades sistēmā (sašķidrinātās gāzes terminālis),

kā arī ievērojot to, ka noteikumos iepriekš nebija iekļauta norma, ka lietotājam ir tiesības ievadīt dabasgāzi pārvades sistēmā, noteikumos ir nepieciešams veikt šādu grozījumu:

Izteikt noteikumu 2.2.punktu jaunā redakcijā:

“2.2. lietotāja dabasgāzes apgādes sistēma – šo noteikumu izpratnē sašķidrinātās dabasgāzes iekārta, piederības robežas lietotāja pusē ierīkoto gāzesvadu, noslēgierīču, dabasgāzes iekārtu un citu tehnisko iekārtu kopums, kas paredzēts biometāna ražošanai un piegādei uz pārvades sistēmu vai dabasgāzes piegādei uz pārvades sistēmu, vai lietotāja apgādei ar dabasgāzi;”

V Atbilstoši noteikumu mērķim pieslēgumu pārvades sistēmai var izveidot lietotāji ar jau esošu dabasgāzes apgādes sistēmu vai arī pirms tās izbūves. Šobrīd esošā noteikumu redakcija ir attiecināma tikai uz jaunu lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu.

Nemot vērā iepriekš minēto, noteikumos ir nepieciešams veikt izmaiņas un izteikt 4.punktā šādā redakcijā:

“4. Lietotājs, lai pārvades sistēmai pieslēgtu lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu, iesniedz pārvades sistēmas operatoram pieteikumu pieslēguma ierīkošanai (turpmāk – pieslēguma pieteikums), kurā norāda plānoto vai esošo lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas aprakstu, atrašanās vietu (adresi), nepieciešamo atļauto maksimālo slodzi, turpmāko informācijas sniegšanas un saņemšanas veidu (pasts, elektroniskais pasts, u.c.), kā arī citu pārvades sistēmas operatoram nepieciešamo informāciju pieslēguma ierīkošanai. Kopā ar pieslēguma pieteikumu lietotājs iesniedz pārvades sistēmas operatora noteiktos dokumentus. Pieslēguma pieteikuma veidlapu pārvades sistēmas operators publicē savā tīmekļvietnē.”

Sabiedrība izsaka par noteikumiem arī **šādus priekšlikumus:**

I Lai noteikumi to adresātiem būtu skaidri saprotami, būtu vēlams paplašināt noteikumu pirmo punktu, nosakot īsu noteikumu saturu.

Nemot vērā iepriekš minēto, priekšlikums izteikt noteikumu 1.punktu šādā redakcijā:

“1. Noteikumi nosaka vienotus dabasgāzes pārvades sistēmas (turpmāk – pārvades sistēma) pieslēguma noteikumus biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatoriem un dabasgāzes lietotājiem (turpmāk – lietotājs), tai skaitā:

- 1.1. kārtību, kādā lietotājs iesniedz pieteikumu lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmas pieslēguma pārvades sistēmai (turpmāk – pieslēgums) ierīkošanai un pārvades sistēmas operators izstrādā tehnisko uzdevumu;*
- 1.2. prasības un ierobežojumus pieslēguma ierīkošanai;*
- 1.3. kārtību, kādā tiek veikta būvkomersanta, kas nodrošinās pieslēguma ierīkošanas darbus, atlase un pieslēguma līguma noslēgšana ar lietotāju par pieslēguma ierīkošanas nosacījumiem;*
- 1.4. kārtību, kādā lietotājs iesniedz pieteikumu par atļautās maksimālās slodzes maiņu un pārvades sistēmas operators nodrošina pieslēguma atļautās maksimālās slodzes maiņu.”*

II Sabiedrības vērtējumā noteikumos ir detalizēti noteikta gan pieslēguma ierīkošanas kārtība, gan nosacījumi, līdz ar to noteikumu 3.punkts būtu izsakāms jaunā redakcijā:

“3. Pārvades sistēmas operators, pēc lietotāja lūgumu, sniedz vispārēja rakstura konsultācijas par pieslēguma ierīkošanas iespējām lietotāja konkrētā izvēlēta vietā.”

III Sabiedrība uzskata, ka atsevišķs noteikumu 19.punkts, kas nosaka, kad pieslēguma līgums uzskatāms par noslēgtu, nav nepieciešams, jo no noteikumiem jau izriet un ir secināms, ka pieslēguma līgumam ir jābūt abu pušu parakstītam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, no noteikumiem būtu svītrojams noteikumu 19.punkts.

IV Tā kā šādi noteikumi līdz šim nav bijuši, Sabiedrība nevar nodrošināt pieslēguma pieteikuma veidlapas, pieteikuma veidlapas atļautās slodzes maiņai un dokumentu saraksta publicēšanu savā tīmekļvietnē nākamajā dienā pēc noteikumu spēkā stāšanās.

Ņemot vērā iepriekš minēto, priekšlikums noteikumos veikt šādu grozījumu:

Papildināt noteikumus ar jaunu punktu, nosakot tam numerāciju secīgi pēc kārtas negrozītajiem noteikumu punktiem, šādā redakcijā:

“Pārvades sistēmas operators noteikumu 4.punktā minēto tipveida pieslēguma pieteikuma veidlapu un dokumentu sarakstu, kā arī noteikumu 22.punktā minēto dokumentu sarakstu un noteikumu 24.punktā minēto pieteikuma veidlapu atļautās maksimālās slodzes maiņai, publicē savā tīmekļvietnē viena mēneša laikā no noteikumu spēkā stāšanās.”

V Lietotāja dabasgāzes apgādes sistēma tiek pieslēgta pārvades sistēmai, ievērojot noteikumos noteiktos nosacījumus. Sabiedrībai nav skaidrs, kādas darbības noteikumu 23.punktā ir domātas, kuras papildus ir jāveic pārvades sistēmas operatoram.

Ņemot vērā iepriekš minēto, priekšlikums izteikt noteikumu 23.punktu šādā redakcijā:

“23. Pēc šo noteikumu 22.punktā noteikto dokumentu saņemšanas pārvades sistēmas operators un lietotājs pieslēguma līguma noteiktajā termiņā un kārtībā veic normatīvajos aktos noteiktās darbības, tai skaitā nozares standartos noteiktās, lai lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu pieslēgtu pārvades sistēmai.”

Komercepilnvarniece,
Valdes priekšsēdētāja

Zane Kotāne

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu